

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av överenskommelsen mellan Finland och Estland om social trygghet och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner den nya överenskommelsen mellan Finland och Estland om social trygghet, som undertecknats i november 2005. Samtidigt upphör den nuvarande överenskommelsen om social trygghet att gälla eftersom den till stor del har blivit onödig på grund av Estlands EU-medlemskap. Genom den nya överenskommelsen tryggas rätten till ålderspension enligt folkpensionslagen samt till efterlevandepension och barnpension enligt familjepensionslagen för dem som rör sig mellan Finland och Estland och som inte omfattas av EU:s lagstiftning om samordning av den sociala tryggheten.

Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den månad då de fördragsslutande parterna har underrättat varandra om att de rättsliga villkoren för ikraftträdandet har uppfyllts.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av republikens president.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner upphävandet av gällande överenskommelse mellan Finland och Estland om social trygghet samt godkänner en lag om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet. Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som upphävandet av överenskommelsen vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av republikens president.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
2. Föreslagna ändringar	3
3. Propositionens ekonomiska konsekvenser.....	4
4. Beredningen av propositionen	4
DETALJMOTIVERING.....	5
1. Den nya överenskommelsens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland.....	5
2. Upphävande av gällande överenskommelse	6
3. Lagförslag.....	6
3.1. Lag om sättande i kraft av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet.....	6
3.2. Lag om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet	6
4. Ikraftträdande.....	6
5. Behovet av riksdagens samtycke	6
6. Behandlingsordning.....	7
LAGFÖRSLAG	8
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen med Estland om social trygghet	8
om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet	9

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Överenskommelsen mellan Finland och Estland om social trygghet (FörfS 70/1997) trädde i kraft den 1 oktober 1997. Överenskommelsen skall tillämpas på personer som omfattas eller har omfattats av Finlands eller Estlands lagstiftning samt på dessa personers familjemedlemmar. Sakområdet för överenskommelsen omfattar sjukförsäkringen inklusive föräldraförmånerna och sjukvårdsförmånerna, folkpensionssystemet och det allmänna familjepensionssystemet, arbetspensionssystemet, utkomstskyddet för arbetslösa samt barnbidraget och moderskapsunderstödet. I vissa tillämpningssituationer binds Finland ensidigt av lagstiftningen om olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkring, arbetsmarknadsstöd, rehabiliteringspenning och rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten samt handikappbidrag och vårdbidrag för barn.

Efter att Estland blev medlem i Europeiska unionen den 1 maj 2004 blev överenskommelsen om social trygghet till stor del onödig. På arbetstagare, företagare och deras familjemedlemmar som rör sig mellan EU-länderna tillämpas rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, nedan förordning 1408/71. Enligt artikel 6 i förordning 1408/71 ersätter förordningen, både vad gäller de personer och de sakområden som den behandlar, bestämmelserna i alla konventioner om social trygghet mellan två medlemsstater. Sakområdena för förordning 1408/71 är till största delen desamma som för överenskommelsen om social trygghet.

Personkretsen som berörs av förordning 1408/71 omfattar dock inte personer som inte alls har förvärvsarbetat (s.k. icke-aktiva personer). Dessa personer omfattas av gällande överenskommelse och för att trygga deras rättigheter är det fortfarande nödvändigt med en överenskommelse om social trygghet.

2. Föreslagna ändringar

Med anledning av vad som anförts ovan föreslås att gällande överenskommelse mellan Finland och Estland om social trygghet upphävs. Målet är att klarlägga avtalsförhållandena mellan länderna och förenkla de myndigheternas arbete i tillämpningssituationer.

Avsikten är också att sätta i kraft en ny överenskommelse vars sakområden och personkrets omfattar de situationer som faller inom tillämpningsområdet för nuvarande överenskommelse, men vilka för närvarande inte omfattas av förordning 1408/71. Enligt personkretsen för den nya överenskommelsen tillämpas överenskommelsen på de personer som inte omfattas av förordning 1408/71 och som omfattas eller har omfattats av någonda den fördragsslutande partens lagstiftning eller familjemedlemmar eller förmånstagare efter sådana personer.

Enligt en ensidig bestämmelse gällande Finland i den nya överenskommelsen beviljas och utbetalas ålderspension enligt den finska folkpensionslagen samt efterlevandepension och barnpension enligt familjepensionslagen till en i Finland eller Estland bosatt medborgare i en fördragsslutande part. Beviljandet av pension förutsätter att sökanden sedan han eller hon fyllt 16 år har bott minst tre år utan avbrott i Finland. Ovan nämnda pensioner samt invalidpension enligt folkpensionslagen betalas även till personer som har beviljats pension under den tid han eller hon bott i Finland och som senare flyttar till Estland. Efter upphävandet av gällande överenskommelse tryggar denna bestämmelse rätten till pension för sådana personer som ansöker om folkpension eller familjepension och som med stöd av nuvarande överenskommelse skulle ha rätt till pension, men som inte omfattas av förordning 1408/71.

En icke-aktiv person, som flyttar till Estland under giltighetstiden för den nya överenskommelsen, omfattas inte enligt den nya överenskommelsen av den obligatoriska sjukförsäkringen i Estland. I Estland kan man dock frivilligt ansluta sig till det offentliga sjukförsäkringssystemet. Dessutom får en

icke-aktiv person, med rätt att bo i landet, enligt Estlands lagstiftning exempelvis familjeförmån samt förmåner för handikappade och föräldrapenning utan karenstid.

I övergångs- och slutbestämmelserna i den nya överenskommelsen sägs att när denna överenskommelse träder i kraft upphör den gällande överenskommelsen att gälla. De administrativa bestämmelserna i avdelning VII i gällande överenskommelse tillämpas dock alltså. Bestämmelserna är nödvändiga för säkerställande av ett fungerande myndighetssamarbete.

Den nya överenskommelsen minskar inte beloppet av de förmåner som beviljats med stöd av nuvarande överenskommelse och inte heller beviljade rätter till förmåner.

Enligt den nya överenskommelsen upphör överenskommelsen att gälla från och med den dag då Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (den nya samordningsförordningen) börjar tillämpas. En ny överenskommelse är inte längre nödvändig eftersom de personer som omfattats av överenskommelsen också omfattas av personkretsens för den nya samordningsförordningen.

Den nya samordningsförordningen kommer att ersätta förordning 1408/71. Tillämp-

ningen av den nya samordningsförordningen förutsätter att förordningen om dess genomförande har antagits.

Kommissionens förslag till tillämpningsförordning torde ges i början av 2006.

3. Propositionens ekonomiska konsekvenser

År 2004 bodde i Estland 10 personer till vilka med stöd av överenskommelsen om social trygghet betalades endast folkpension från Finland. Till personer som har beviljats folkpension under giltighetstiden för nuvarande överenskommelse betalas pensionen alltså med stöd av nuvarande överenskommelse. Man kan uppskatta att högst några tiotal personer kommer att beviljas folkpension eller familjepension under giltighetstiden för den nya överenskommelsen. Propositionens ekonomiska konsekvenser är ringa.

4. Beredningen av propositionen

Förhandlingarna om överenskommelsen fördes under loppet av 2004 och i dem deltog även företrädare för socialförsäkringsanstalterna. Överenskommelsen undertecknades den 11 november 2005.

DETALJMOTIVERING

1. Den nya överenskommelsens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. I artikeln bestäms att överenskommelsen skall tillämpas på alla personer som inte omfattas av personkretsen för förordning 1408/71 och som omfattas eller har omfattats av Finlands eller Estlands lagstiftning, samt på dessa personers familjemedlemmar och förmånstagare. Bestämmelser gäller icke-aktiva personer som inte alls har förvärvsarbetat.

Artikel 2. I denna artikel bestäms om rätten till ålderspension enligt den finska folkpensionslagen och till efterlevandepension och barnpension enligt familjepensionslagen för en fördragsslutande parts medborgare, bosatt i Finland eller Estland, samt om utbetalningen av dessa samt av invalidpensionen enligt folkpensionslagen. En person har rätt till ålderspension om personen sedan han eller hon fyllt 16 år har bott minst tre år utan avbrott i Finland. Personen har likaså rätt till efterlevandepension och barnpension, om de i överenskommelsen uppställda kraven på medborgarskap och boende uppfylls. En person, som har beviljats ålders-, invalid- eller familjepension, bibehåller vid flyttning till Estland sin rätt till förmånen om personen sedan han eller hon fyllt 16 år har bott minst tre år utan avbrott i Finland.

Dessa bestämmelser har samma innehåll som i gällande överenskommelse. Efter upphävandet av gällande överenskommelse tryggar denna bestämmelse rätten till pension för sådana personer som ansöker om folkpension eller familjepension och som med stöd av nuvarande överenskommelse skulle ha rätt till pension, men som inte omfattas av förordning 1408/71. Flyktingar och statslösa personer samt deras familjemedlemmar har motsvarande rättigheter till förmåner.

Bestämmelserna i artikeln innebär ett undantag från folkpensionslagens och familjepensionslagens bestämmelser.

Artikel 3. Artikeln innehåller övergångs-

och slutbestämmelserna. När den nya överenskommelsen träder i kraft upphör nuvarande överenskommelse att gälla. I artikeln bestäms att de administrativa bestämmelserna i avdelning VII i gällande överenskommelse alltså skall tillämpas. I artiklarna ingår föreskrifter om informationsutbyte mellan myndigheter, administrativt bistånd, datasekretess gällande privatpersoner, jämlik befrielse för ansökningar och handlingar från skatter och avgifter, inlämnande av ansökningar till de fördragsslutande parternas myndigheter, erkännande och verkställande av domstolsbeslut och andra handlingar, återkrav av förmåner som betalats till ett för stort belopp, de språk som används vid tillämpningen av överenskommelsen samt biläggande av tvister.

Bestämmelserna angående befrielse från skatter och avgifter för ansökningar och handlingar som lämnas enligt den andra fördragsslutande partens lagstiftning i artikel 26 i gällande överenskommelse innebär undantag från Finlands lagstiftning om skatter och avgifter. Artikel 28 i gällande överenskommelse innehåller bestämmelser om erkännande och verkställande av domstolsbeslut samt handlingar som gäller försäkringspremier för inrättnings- eller myndigheters socialförsäkring. I artikeln föreskrivs dessutom förmånsrätt för förfallna försäkringspremier. Dessa bestämmelser innebär undantag från Finlands gällande lagstiftning om erkännande och verkställande av domar samt om förmånsrätt.

I artikel 30 i gällande överenskommelse sägs att de fördragsslutande parternas myndigheter och inrättningar när de tillämpar överenskommelsen kan använda de fördragsslutande parternas officiella språk samt engelska. För myndigheterna och tjänstemännen innebär bestämmelsen en ny förpliktelse som avviker från bestämmelserna i språklagen (423/2003) samt i fråga om landskapet Åland från språkstadgandena i 36-43 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

I artikeln ingår en bestämmelse enligt vilken den nya överenskommelsen inte minskar

beloppet av de förmåner som beviljats med stöd av gällande överenskommelse och inte heller beviljade rättigheter till förmåner.

Artikel 4. Artikel 4 innehåller bestämmelser om giltighet och uppsägning. Överenskommelsen upphör att gälla den dag från och med vilken den nya samordningsförordningen tillämpas. Artikel 4 innehåller även bestämmelser om konsekvenserna av en uppsägning som sker före detta.

Då överenskommelsen upphör att gälla minskar inte beloppet av de förmåner som beviljats med stöd av den.

Artikel 5. Enligt artikel 5 träder överenskommelsen i kraft den första dagen i den andra månaden efter den månad då de fördragsslutande parterna på diplomatisk väg har underrättat varandra om att de rättsliga villkoren för ikraftträdandet har uppfyllts.

Avsikten är att lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen skall sättas i kraft vid samma tidpunkt som överenskommelsen.

2. Upphävande av gällande överenskommelse

Eftersom överenskommelsen mellan Finland och Estland om social trygghet till största delen har ersatts av bestämmelserna i förordning 1408/71, föreslås att överenskommelsen upphävs.

Enligt artikel 33 i gällande överenskommelse fortsätter de rättigheter som erhållits på grundval av överenskommelsen att gälla även om överenskommelsen upphör att gälla.

3. Lagförslag

3.1. Lag om sättande i kraft av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet

1 §. I 1 § i lagförslaget bestäms om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen om social trygghet som hör till området för lagstiftningen. Vilka bestämmelser som hör till området för lagstiftningen har klarlagts i punkt 1 i detaljmotiveringen.

2 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen kan utfärdas genom förord-

ning av statsrådet.

3 §. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som överenskommelsen vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av republikens president.

3.2. Lag om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet

1 §. I 1 § i lagförslaget bestäms om upphävande av lagen om sättande i kraft av nuvarande överenskommelse om social trygghet.

2 §. Lagförslaget avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen upphävs vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av republikens president.

4. Ikraftträdande

Den nya överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den månad då de fördragsslutande parterna på diplomatisk väg skriftligen har underrättat varandra om att de rättsliga villkoren för ikraftträdandet har uppfyllts.

Avsikten är att nuvarande överenskommelse skall upphöra att gälla samtidigt som den nya överenskommelsen träder i kraft.

5. Behovet av riksdagens samtycke

Den nya överenskommelsen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i enlighet med vad som anges ovan. Riksdagens godkännande är nödvändigt till denna del i enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen.

I enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande också för uppsägning av en sådan förpliktelse som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Eftersom gällande överenskommelse innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen kräver upphävandet av överenskommelsen riksdagens samtycke. Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen finns i artiklarna 6, 7, 13, 14 och 17 samt i avdelning VII i gällande överenskommelse.

6. Behandlingsordning

Bestämmelsen angående de språk som myndigheterna använder i artikel 30 i gällande överenskommelse tillämpas alltså i enlighet med artikel 3 i den nya överenskommelsen. Bestämmelsen avviker från språkstadgandena i självstyrelselagen för Åland. I 59 § 2 mom. i självstyrelselagen för Åland sägs att om en bestämmelse i ett fördrag strider mot självstyrelselagens bestämmelser, träder den i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landskapsmyndigheterna skall stå i förbindelse med utlänningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget enligt självstyrelselagen för Åland i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen.

Enligt 95 § 2 mom. i grundlagen behandlas ett lagförslag om ikraftträdande av en internationell förpliktelse i vanlig lagstiftningsordning. Även lagförslaget angående upphä-

vande av lagen om sättande i kraft av överenskommelsen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning eftersom överenskommelsen inte gäller grundlagen eller ändring av rikets territorium.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den i Tallinn den 11 november 2005 ingångna överenskommelsen mellan Republiken Finlands regering och Republiken Estlands regering om social trygghet, samt

att Riksdagen godkänner upphävandet av den i Tallinn den 27 september 1996 mellan Republiken Finland och Republiken Estland ingångna överenskommelsen om social trygghet (FördrS 70/1997).

Eftersom överenskommelserna innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.**Lag**

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen med Estland om social trygghet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Tallinn den 11 november 2005 mellan republiken Finlands regering och republiken Estlands regering ingångna överenskommelsen om social trygghet gäller som lag på det sätt som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

Lag

om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Estland om social trygghet (884/1997).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 25 november 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Tuula Haatainen*

ÖVERENSKOMMELSE

mellan Republiken Finlands regering och Republiken Estlands regering om social trygghet

Republiken Finlands regering och Republiken Estlands regering, nedan de fördragsslutande parterna, har avtalat om följande:

Artikel 1

Personer på vilka överenskommelsen tillämpas

Denna överenskommelse tillämpas på följande personer som inte omfattas av personkretsen för rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen:

- a) personer, som omfattas eller har omfattats av en fördragsslutande parts lagstiftning, samt
- b) familjemedlemmar eller förmånstagare, som härleder sina rättigheter från personer som avses under a).

Artikel 2

Pensioner enligt Finlands folkpensionslag och familjepensionslag

1. Rätten till ålderspension enligt folkpensionslagen, efterlevandepension och barnpension enligt familjepensionslagen, för en fördragsslutande parts medborgare, bosatt i Finland eller Estland, samt betalningen av dessa samt av invalidpensionen enligt folkpensionslagen fastställs i enlighet med denna artikel.

2. En person har rätt till ålderspension om personen sedan han eller hon fyllt 16 år har bott minst tre år utan avbrott i Finland.

3. En person har rätt till efterlevandepension, om den avlidne var medborgare i en fördragsslutande part, bodde på en fördrags-

slutande parts territorium när han eller hon avled och både han eller hon samt den efterlevande maken sedan de fyllt 16 år bott minst tre år utan avbrott i Finland.

4. En person har rätt till barnpension, om den avlidne var medborgare i en fördragsslutande part, bodde på en fördragsslutande parts territorium när han eller hon avled och sedan han eller hon fyllt 16 år bott minst tre år utan avbrott i Finland.

5. En person, som under den tid han eller hon bott i Finland har beviljats ålders-, invalid- eller familjepension, bibehåller vid flyttning till Estland sin rätt till pension om personen sedan han eller hon fyllt 16 år har bott minst tre år utan avbrott i Finland.

6. Bestämmelserna i denna artikel tillämpas även på flyktingar som avses i konventionen av den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning och protokollet av den 31 januari 1967, samt på statslösa personer som avses i konventionen av den 28 september 1954 angående statslösa personers rättsliga ställning, på villkor att dessa bor på en fördragsslutande parts territorium, samt på nämnda personers familjemedlemmar.

Artikel 3

Övergångs- och slutbestämmelser

1. När denna överenskommelse träder i kraft upphör överenskommelsen av den 27 september 1996 om social trygghet, nedan "den gamla överenskommelsen" att gälla. Bestämmelserna i avdelning VII (artiklarna 2331) i den gamla överenskommelsen tillämpas dock fortfarande.

2. Denna överenskommelse minskar inte beloppet av de förmåner som beviljats med stöd av den gamla överenskommelsen och inte heller beviljade rättigheter till förmåner.

3. Förmånsansökningar som lämnats in före utgången av giltighetstiden för den gamla överenskommelsen omfattas av den gamla överenskommelsen under förutsättning att rätten till förmån börjar under giltighetstiden för den gamla överenskommelsen.

Artikel 4

Överenskommelsens giltighet och uppsägning

1. Denna överenskommelse upphör att gälla från och med den dag då rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen börjar tillämpas. Beloppet av de förmåner som en person beviljats med stöd av denna överenskommelse minskar då inte.

2. En fördragsslutande part kan när som helst säga upp överenskommelsen om parten skriftligen sex månader på förhand har underrättat den andra fördragsslutande parten

om detta. Beloppet av de förmåner som en person beviljats med stöd av denna överenskommelse minskar då inte och de rättigheter till förmåner som beviljats med stöd av överenskommelsen förblir i kraft.

Artikel 5

Ikraftträdande

Denna överenskommelse träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den månad då de fördragsslutande parterna på diplomatisk väg skriftligen har underrättat varandra om att de rättsliga villkoren för ikraftträdandet har uppfyllts. Som dag för utväxlandet av de skriftliga meddelandena betraktas den dag då det tagits del av det sista meddelandet.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna överenskommelse.

Upprättad i Tallinn den 11 november 2005 i två originalexemplar på finska och estniska, vilka båda texter har samma giltighet.

För Republiken Finlands regering

För Republiken Estlands regering